

Brilleand (*Melanitta perspicillata* (Linnaeus)), ny for Danmark

Af

FINN SALOMONSEN

(With a Summary in English: *The Surf-Scoter, Melanitta perspicillata* (LINNAEUS),
recorded in Denmark.)

Da nogle fiskere fra Struer den 26. november 1966 røgtede deres garn, som var sat i Venø Bugt mellem nordspidsen af Venø og Kås Hoved på Salling, fandt de til deres forbavselse en mærkelig and druknet i nettet og tog den med tilbage til Struer. Den besynderlige og farveprægtige and blev dagen efter af fiskeeksportør RANTZAU omtalt til overlærer TH. LIVBJERG, som straks tog ned til havnen og så den og konstaterede, at det drejede sig om en udfarvet han af Brilleand (*Melanitta perspicillata*),* det første eksemplar af denne art, som er truffet i Danmark. Dette spændende fund blev i de følgende dage omtalt i flere provinsaviser, f. eks. Svendborg Avis for 28. nov., Frederiksborg Amts Avis og Ålborg Stiftstidende for 29. nov., og det blev endda publiceret, at fuglen var erhvervet af Svendborgs Zoologiske Museum. Denne meddelelse var dog for hastet; fuglen erhvervedes af overlærer LIVBJERG til Struer Borger- og Realskole, i hvis naturhistoriske samlinger den nu befinder sig, smukt udstoppet og opstillet af konservator K. V. STAUSHOLM, V. Vildsund i Thy. Fuglen kan ses på medfølgende fotografi (fig. 1), der af overlærer LIVBJERG er taget på skolen, med Brilleanden i

den glasmontre, i hvilken den nu er anbragt. På D.O.F.s faunistiske udvalgs vegne korresponderede N. O. PREUSS om fuglen, og i efteråret 1969 tog jeg selv over og så på den.

Brilleanden, som den danske fauna nu

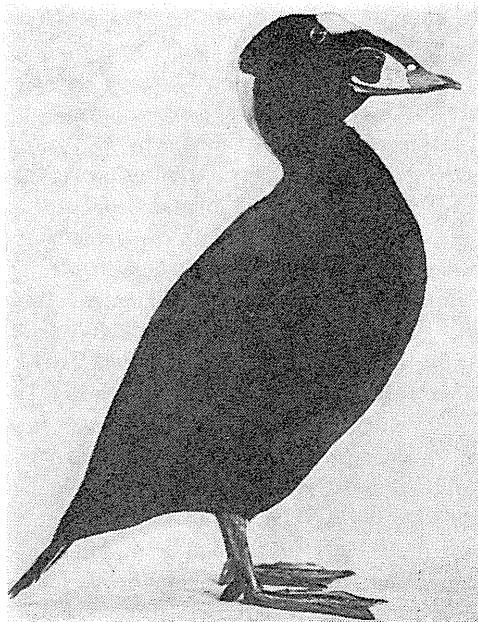

Fig. 1. Gammel han af Brilleand (*Melanitta perspicillata*), 26. november 1966, Venø Bugt.

Fig. 1. Adult male of Surf-Scoter (Melanitta perspicillata), 26. November 1966, Venø Bay in the Limfjord.

* Godkendt af sjældenhedsudvalget. *Approved by the rarity committee.*

er beriget med, ligner mest en Sortand, og har således sort fjerdragt uden hvidt vingespejl. Den gamle han kendes let på det store og kraftige næb, der er broget rødt, gult og hvidt og har en stor, sort plet på siden. Desuden har den udfarvede han et kontrasterende, stort hvidt felt i nakken og et på hovedets overside, således som det tydeligt ses på fig. 1. Hunnen og ungfuglene ligner nærmest Fløjlsandens tilsvarende dragter, men kendes let på at mangle det hvide vingespejl.

Som bekendt er Brilleanden en nordamerikansk art, som yngler udbredt i nåleskovbæltet og den subarktiske zone, mod nord til Alaska og Beringshavet og videre gennem Canada til sydkysten af Hudson Bay og mere fåtalligt til Labrador, og mod syd til de nordlige dele af British Columbia, Alberta, Saskatchewan, Manitoba og Ontario. Meget fåtalligt optræder den også i provinsen Quebec, og det er tydeligt at tyngdepunktet for dens udbredelse ligger i Canadas vestlige områder. Den er trækfugl, som overvintrer langs Stillehavskysten mellem det sydlige Alaska og den Kaliforniske Havbugt, desuden regelmæssigt i de store søer mellem Canada og U.S.A. og endelig fåtalligt langs Atlanterhavskysten fra Newfoundland til Florida. Kort efter at jeg i efteråret 1969 havde set det udstopede danske eksemplar i Struer, havde jeg lejlighed til at iagttage Brilleandens træk ved Vancouver på Canadas Stillehavskyst. Under en tur til Stanley Park den 21. oktober sås ved Vancouvers kyst, næsten inde i havnen, en skare på 10 udfarvede fugle, og den næste dag sås på en udflugt til Point Robert syd for Vancouver, i den nordlige del af U.S.A., en flok på mindst 100 fugle ligge på vandet tæt udenfor kysten. Især hannerne så umådelig farveprægtige ud i deres brogede antræk.

I Europa er Brilleanden en ikke helt sjælden gæst. Almindeligst træffes den, måske regelmæssigt hvert år, ved Shetlandsøerne, og den har vist sig mindst 30 gange ved kysten af Skotland og England,

6 gange i Irland og mere end 15 gange udfor de nord- og vestfranske kyster, foruden at den er truffet tre gange ved Hollands kyster og en gang ved Helgoland (BAUER & GLUTZ VON BLOTZHEIM 1969, p. 317-318). Også i Norden har den vist sig adskillige gange. I Grønland er den truffet 6 gange, dels på S.Ø.-kysten, dels på Vestkysten mod nord til Disko Bugt. Den har muligvis ynglet der en enkelt gang, nemlig i 1879, da en gammel han blev skudt i Disko Fjord, Godhavn Distrikt, i yngletiden i juni måned, og det blev angivet, at en hun og to dununger samtidigt blev iagttaget i nærheden. På Færøerne er den med sikkerhed truffet to gange (1847 og 1896, begge gange en gammel han), i Norge en enkelt gang og i Sverige 5 gange, de fleste i den sydlige del af Østersøen, men en enkelt helt oppe ved Karesuando i Lappland. Endelig er den forekommet i Finland ikke mindre end otte gange, foruden nogle usikre forekomster, alle gange i den Finske Bugts skærgård mellem Porvoo (Borgå) og Ahvenanmaa (Ålands Øerne), og alle forekomster i maj måned, de fleste hanner (SALOMONSEN 1963, p. 85-86). De fleste engelske og nu også det danske fund stammer fra efterårs-månederne, mens som nævnt alle de finske og også en del svenske forekomster stammer fra foråret, oftest fra maj. Dette vækker formodning om, at »de mod N.V. Europa drevne Brilleænder om foråret foretager et direkte træk, hvor det dog er et åbent spørgsmål, om de derunder holder sig til den hjemlige trækretning eller lader sig rive med af Sort- eller Fløjlsændernes bevægelser« (BAUER & GLUTZ VON BLOTZHEIM, l. c., p. 318). BRUUN (1969, p. 190) er overbevist om, at det sidste er tilfældet, altså at det drejer sig om »abmigration«, hvilket også nok er det sandsynligste. Den enkelte danske forekomst belyser jo ikke dette spørgsmål, men har i hvert fald opfyldt den længe nærede forventning om at Brilleanden også skulle dukke op i Danmark.

SUMMARY IN ENGLISH

The Surf-Scoter, *Melanitta perspicillata* (Linnaeus), recorded in Denmark.

An adult male of the Surf-Scoter, *Melanitta perspicillata* (Linnaeus), was caught in a fishing net the 26. november 1966 in Venø Bay in the Lim-

fjord, this record being the first one in Denmark. The specimen which is kept in a school in the city of Struer is shown in fig. 1.

LITTERATUR

BAUER, KURT M. & URS N. GLUTZ VON BLOTZHEIM, 1969: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 3, Anseriformes (2. Teil). – Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.

BRUUN, BERTEL, 1969: Nordamerikanske fugle i Skandinavien. (With a Summary in English:

North American Birds in Scandinavia). – Dansk Ornith. For. Tidsskr. 63, p. 185-196.

SALOMONSEN, FINN, 1963: Systematisk oversigt over Nordens fugle. I: NIELS BLÆDEL (red.): Nordens fugle i farver. Bind 7: 1-460. – Ejnar Munksgaard, København.

Manuskriptet modtaget 22. feb. 1970.

Forfatterens adresse: Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, 2100 København Ø.

Mindre meddelelser

Iagttagelser, som er godkendt af sjældenhedsudvalget, er mærket med stjerne (*).

Records approved by the rarity-committee are marked with asterisks (*).

STEPPEHØNS (*Syrnhaptes paradoxus*)*
I JYLLAND I 1969

SALOMONSEN (Oversigt over Danmarks Fugle, København 1963) betegner Steppenhønen (*Syrnhaptes paradoxus*) som en »sporadisk gæst under invasioner til Vesteuropa«. Han giver data for artens optræden i Danmark i 1859, 1863-64, 1888-90 (91), 1908 og 1950.

I 1969 har der atter været Steppenhøns i Danmark. D. 25. maj fik hr. ORLA DANTOFT, Skagen, et tilskadekommet eksemplar i pleje, og han holdt det i voliere i ca. en måned. Fuglen genvandt ikke flyveevnen og findes nu udstoppet hos hr. DANTOFT. Det drejer sig om en han, og den blev fun-

det i en vejrabat ved Hulsig ca. 10 km syd for Skagen.

Et andet individ blev skudt ved et uheld, da det d. 5. oktober fløj op sammen med en flok Agerhøns (*Perdix perdix*) ved Skyum nær Koldby i Thy. Fuglen blev indleveret til skoleinspektør SØREN VASE i Koldby, som sendte den til bestemmelse på Vildtbiologisk Station. Der var tale om en gammel hun (sort kant om struben). Efter at have været i fryseboks fra d. 8. til d. 29. oktober var dens vægt 285 g. Fordøjelseskanalen indeholdt rester af byg. Steppenhønen er udstoppet og returneret til hr. VASE.

Ifølge LAVSUND og ROSQUIST (Vår Fågelverld